

TEMA 11. LA SEGONA REPÚBLICA I LA CATALUNYA AUTÒNOMA (1931-1936)

1. PER QUÈ UNES ELECCIONS MUNICIPALS VAN DUR LA REPÚBLICA?

El **12 d'abril** del 1931 els resultats de les eleccions municipals convocades pel Govern de l'almirall Aznar van tenir un caire plebiscitari, de suport o de refús de la monarquia. A la majoria dels municipis rurals s'hi van imposar les candidatures monàrquiques; a les capitals de província i als principals nuclis urbans hi va triomfar la **conjunció republicanosocialista**, partidària de la república.

A Catalunya, hi va haver una victòria clara de les candidatures republicanes i el partit vencedor va ser Esquerra Republicana de Catalunya. El **14 d'abril** Francesc Macià, màxim dirigent d'aquest partit, va proclamar des del balcó de la Generalitat la **República Catalana** integrada en una Federació de Repúbliques Ibèriques.

Alfons XIII, va decidir acceptar la voluntat popular, renunciar al poder reial i abandonar Espanya. A Madrid els representants dels partits que havien signat el Pacte de Sant Sebastià (republicans conservadors, d'esquerra i radicals, socialistes i nacionalistes catalans i gallecs) van constituir un govern provisional, presidit per **Niceto Alcalá-Zamora**.

La iniciativa dels dirigents catalans va provocar un conflicte amb el govern provisional de la República perquè els acords de Sant Sebastià fixaven que la descentralització de l'Estat quedaria establerta per la Constitució. Una comissió del govern provisional espanyol va viatjar a Barcelona per demanar a Macià que sotmetés la seva decisió sobre l'estructura de l'Estat a la futura decisió de les **Corts Constituents**, a canvi de la concessió immediata d'un règim d'autonomia.

El govern de la República va decretar mesures d'urgència:

- Exculpació dels presos polítics
- Proclamació de les llibertats polítiques i sindicals
- Designació d'alts càrrecs de l'Administració

També van convocar unes eleccions a Corts Constituents, que es van celebrar el **28 de juny** i van acabar amb una victòria de la conjunció republicanosocialista. Cap partit no va aconseguir una majoria per poder governar en solitari; però el PSOE es va convertir en el principal grup parlamentari.

L'executiu va quedar en mans de la **coalició republicanosocialista**, que va aprovar en el càrrec el cap de govern (Niceto Alcalá-Zamora) i els ministres del govern provisional.

2. EL NOU RÈGIM REPUBLICÀ

2.1. La Constitució del 1931

Les Corts Constituents van inagurar les sessions el 14 de juliol del 1931; van veure ben clar que la nova Constitució respondria als criteris de la majoria parlamentària, formada per socialistes i republicans d'esquerra.

La Constitució, tenia un **caràcter democràtic i progressista**:

- Espanya hi va ser definida com una *República de treballadors de totes les classes socials*.
- El seu caire idealista i pacifista es reflectia en la renúncia de la guerra com a instrument de les relacions internacionals.
- L'Estat es configurava d'una manera integral, però s'acceptava la possibilitat de constituir governs autònoms en algunes regions.

Establia el principi de la **sobirania popular**:

- La forma de govern republicana
- Unes Corts de caire unicameral
- Divisió de poders molt accentuada. El poder legislatiu el tenia el Parlament, amb un predomini sobre el Govern i el cap de l'Estat. El president de la República, havia d'exercir el mandat durant sis anys.

Es reconeixia una àmplia declaració de **drets i de llibertats**, i s'expressava preocupació pels temes socials.

- S'hi garantia la igualtat absoluta davant la llei, l'educació i la feina i la no-discriminació per raó d'origen, sexe o riquesa.
- S'establia l'educació primària obligatòria i gratuïta.
- Es reconeixia la facultat del govern per expropiar béns d'utilitat social, i es definia el treball com una obligació social.
- S'establia el vot a partir de 23 anys i, per primera vegada, es concedia el vot a les dones.
- S'afirmava la **laïcitat de l'Estat** (separació Església-Estat) i es reconeixia el matrimoni civil i el divorci.

2.2. Els debats parlamentaris

La defensa dels drets socials i individuals van provocar intensos debats entre dretes i esquerres com:

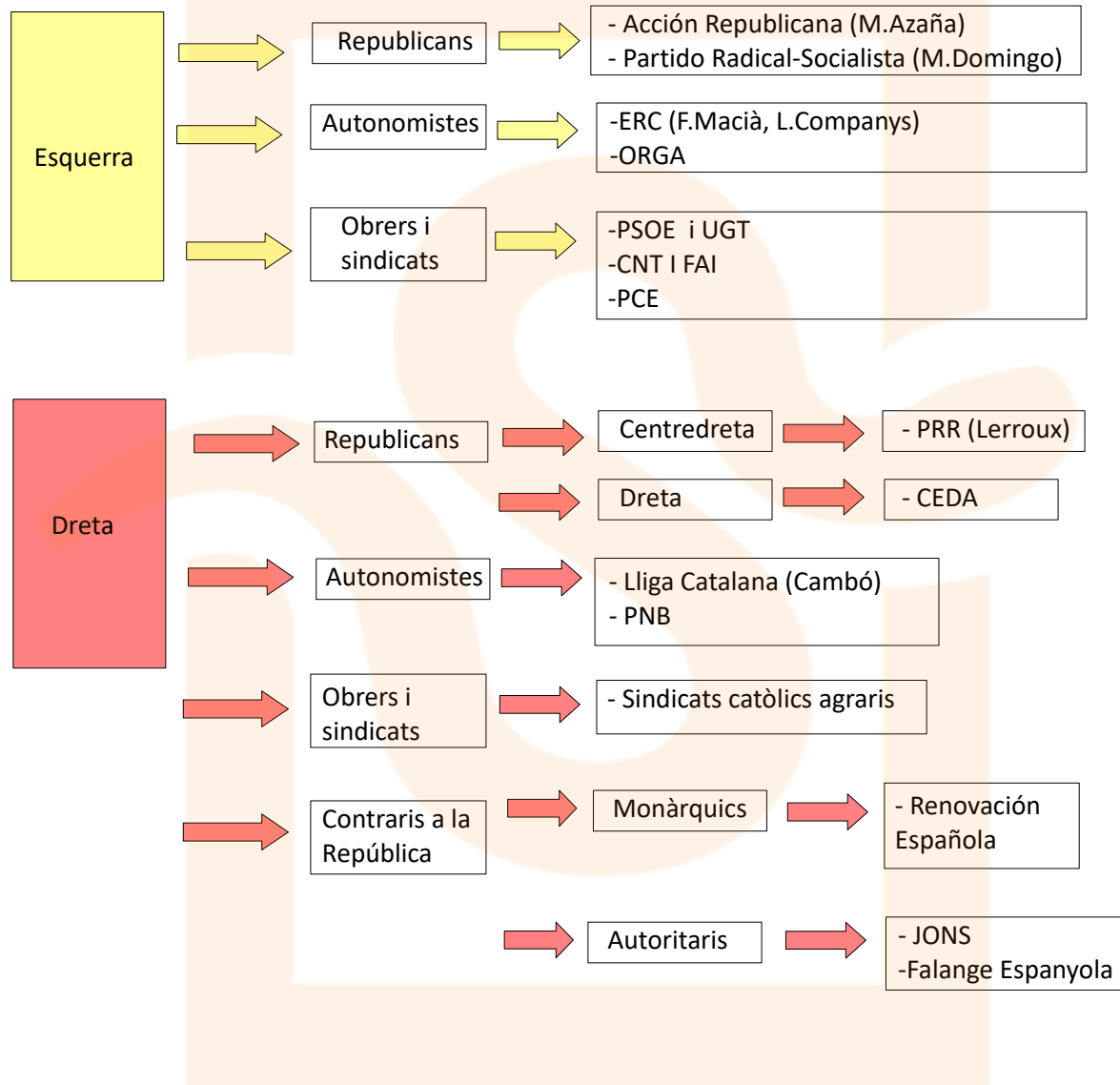
- La regulació del **dret de sufragi de les dones**.
- La discussió dels articles relacionats amb la implantació del laïcisme
- La prohibició als ordres religiosos d'impartir l'ensenyament

- L'expulsió dels jesuïtes

La Constitució, va ser aprovada el **9 de desembre** del 1931. Va tenir el rebuig dels partits de dreta i dels sectors catòlics; tampoc tenien el suport dels grups republicans més moderats.

Alcalá-Zamora va ser nomenat president de la República i **Manuel Azaña** el va substituir com a president del govern.

2.3. El sistema de partits i de sindicats

3. LA GENERALITAT I L'ESTATUT D'AUTONOMIA DEL 1932

3.1. La Generalitat provisional i l'Estatut de Núria

Les negociacions amb el govern provisional van comportar la desaparició de la República Catalana i el reconeixement d'un **govern autonòmic**, que es va anomenar **Generalitat de Catalunya**. Francesc **Macià** en va ser escollit president fins a l'aprovació del nou Estatut d'Autonomia.

El govern català va convocar una comissió per tal d'elaborar un **projecte d'Estatut** que definís el marc institucional de l'autonomia catalana i les competències que havia d'assumir. Els membres de la comissió es van reunir al santuari de Núria i van redactar un projecte d'Estatut, lliurat al govern de la Generalitat al 1931.

L'Estatut de Núria:

- Definia Catalunya com un “Estat autònom dins de la República espanyola”.
- Declarava el català llengua oficial juntament amb el castellà.
- Preveia la possibilitat de federar-se amb els països de parla catalana.
- La Generalitat assumia **competències exclusives** en ensenyament, cultura, policia i ordre públic, dret civil...
- Per al finançament autonòmic disposava de la gestió dels impostos directes, mentre que els indirectes eren gestionats per l'Administració central.

Un **plebiscit popular** en el qual va participar-hi el 75% el cens, va aprovar l'Estatut amb el 99% dels vots.

3.2. La discussió de l'Estatut de les Corts espanyoles

Es va elaborar l'Estatut de Núria, el 18 d'agost del 1931 Francesc Macià el va presentar a les Corts de Madrid per començar-ne la **tramitació parlamentària**, que no va ser fàcil, ja que la Constitució del 1931 va definir Espanya no com Estat federal sinó com Estat integral, amb una única sobirania espanyola i la possibilitat de constituir territoris autònoms.

En la discussió parlamentària, s'hi van manifestar **tres posicions**:

- La del govern central, partidari de concedir a Catalunya una **autonomia moderada**
- La dels parlamentaris catalans, que reclamaven una **autonomia àmplia**
- La d'oposició de dretes, que considerava que l'Estatut posava en perill la **unitat d'Espanya** i la seva llengua, i situava Catalunya en posició de privilegi.

En aquest context, la difícil posició del president Manuel Azaña a favor de l'autonomia i el fort rebuig dels republicans a l'intent de cop d'Estat militar pel general Sanjurjo van ser decisius per a l'aprovació a les Corts de l'Estatut el 9 de setembre.

3.3. L'Estatut de 1932

L'Estatut aprovat per les Corts era **diferent del de Núria** tot i que:

- Conservava les institucions bàsiques, com el Parlament i el Consell o govern de la Generalitat.
- Catalunya, es constituïa en regió autònoma dins l'Estat espanyol, amb una sobirania limitada,
- Tant el català com el castellà eren llengües oficials.

Les competències de la Generalitat eren molt àmplies en ordre públic i justícia (nomenament de jutges, magistrats i funcionaris i creació del Tribunal de Cassació de Catalunya). Tot i això, una majoria de competències eren compartides amb l'Estat (educació, obres públiques, sanitat...) i el sistema de finançament resultava insuficient.

Els conflictes entre la Generalitat i l'Estat s'havien de resoldre per mitjà del Tribunal de Garanties Constitucionals. L'Estatut, va ser molt celebrat a Catalunya, ja que va significar el primer sistema autònom contemporani.

3.4. Les forces polítiques d'àmbit català

Amb la proclamació de la República molt espai polític va estar ocupat per partits catalanistes. Les forces conservadores estaven representades per la **Lliga Catalana**.

El partit hegemònic era **Esquerra Republicana de Catalunya**, que agrupava nacionalistes independentistes (Estat Català de Francesc Macià), també Lluís Companys i petites formacions republicanes i nacionalistes. El seu programa de reformes polítiques i socials va atreure molts grups de la petita burgesia, de la pagesia i dels obrers industrials.

Els partits marxistes estaven representats per dos grups socialistes (Unió Socialista de Catalunya i Federació Catalana del PSOE) i quatre grups comunistes (Bloc Obrer i Camperol, Partit Comunista de Catalunya, per exemple)

El 1935 el Bloc Obrer i l'Esquerra Comunista van constituir el **Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM)**. Després, la unió dels altres grups comunistes i socialistes van formar el **Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)**.

4. COM VA CANVIAR LA VIDA DE LES DONES, LA 2ª REPÚBLICA?

Durant la 2ª República, el moviment feminista va aconseguir mobilitzar una minoria de dones defensores. La Constitució del 1931 establia la igualtat entre sexes, encara que l'aprovació del dret del sufragi femení va enfrontar les úniques diputades presents a les Corts: Clara Campoamor, Victoria Kent i Margarita Nelken.

- Clara: partidària del **vot de les dones**
- Les altres: argumentaven que seria un error implantar-lo immediatament, perquè la influència de l'Església entre la majoria de les dones i el seu escàs nivell d'instrucció beneficiarien els sectors més clericals i reaccionaris.

Al final es va impulsar la idea que era una qüestió de justícia, i les dones van poder votar per 1ª vegada a Espanya a les **eleccions del 1933**.

Es van implantar mesures com la implantació del matrimoni civil, l'aprovació del divorci i la igualtat d'accés d'homes i dones als llocs oficials les quals van constituir aportacions molt destacades a favor dels **drets socials i polítics** de les dones i del nou paper en la societat. L'impuls que es va donar a la creació d'escoles i l'accés de les nenes a l'educació va aconseguir reduir l'analfabetisme femení.

Però la mentalitat tradicional i altres factors van fer que fins i tot durant la 2ª República es mantinguessin situacions discriminadores, com reflecteix la poca presència de les dones en l'ensenyament secundari i universitari, en el món laboral (sous inferiors) o en la política. Fins i tot es va mantenir gairebé sempre la separació per sexe a les aules o les assignatures de feines de la llar només per a nenes.

5. EL REFORMISME REPUBLICANOSOCIALISTA (1931-1933)

La política de reformes, desenvolupada durant el **bienni d'esquerres**, la va impulsar el govern de Azaña i es basava en l'aliança entre la burgesia republicana d'esquerres i l'obrerisme socialista.

5.1. Reformes sociolaborals i agrària

– **Reforma laboral**

L'arribada de la República va comportar l'aprovació d'una nova legislació sociolaboral, portada per el socialista **Largo Caballero**. Es va concretar principalment en la Llei de Termes Municipals, la Llei de jurats mitxtos, la Llei de Treball forçós i l'establiment de la jornada màxima de 8 hores.

– **Reforma agrària**

La **Llei de Reforma Agrària** va ser el projecte de més importància. El seu objectiu era crear una classe mitjana rural, propietaris de les seves explotacions; redistribuir la propietat. La llei permetia expropiar sense pagar les terres d'una part de la noblesa, mentre que les que estaven conreades d'una manera deficient o les que podent ser regades no ho eren es podien expropiar indemnitzant els propietaris.

Al final del 1933 només s'havien expropiat unes 24.000 hectàrees i s'havien establert poc més de 4000 pagesos, pels 60.000 que havien previst. Això va generar frustració entre una

pagesia que veien com s'allunyava el dia esperat del repartiment de terres i les expectatives de la ràpida millora de les condicions de vida.

Aquesta llei va tenir l'oposició radical dels grans propietaris agrícoles.

5.2. Església i laïcisme

– Reformes religioses

Un dels primers objectius de la República va ser limitar la influència de l'Església i **secularitzar la societat** (sense religió) espanyola. La Constitució va marcar la no-confessionalitat de l'Estat, la llibertat de culte i la supressió del pressupost del culte i clero. També es va permetre el divorci i el matrimoni civil.

Els ordres religiosos influenciaven en l'educació i el govern republicà va prohibir que es dediquessin a l'ensenyament. A més, la **Llei de Congregacions** va limitar la possessió de béns als ordres religiosos. L'enfrontament més greu va ser amb els jesuïtes.

La posada en pràctica de les polítiques laïcistes va provocar una **forta polèmica** en un país amb una gran majoria de població catòlica.

La qüestió religiosa va allunyar de la República una part de la dreta.

5.3. La reforma militar

– Reforma militar

La República també va pretendre reformar les institucions militars i policiaques. Es pretenia assegurar l'obediència al poder civil i modernitzar l'estructura i organització de l'exèrcit.

Es va promulgar la **Llei de Retir de l'Oficialitat** (1931), que oferia als oficials en actiu la possibilitat de retirar-se voluntàriament i en òptimes condicions. (*Volien que l'exèrcit fos professional i que no es dediquessin en la política*).

També, es va reduir el nombre d'unitats i d'oficials i es va tancar l'Acadèmia Militar de Saragossa, on hi havia els sectors més colpistes.

La reforma militar va ser rebuda per alguns sectors, sobretot pels *africanistes*, com una agressió a la tradició militar i al poder de l'exèrcit.

Al cap de quinze mesos d'haver-se proclamat la República alguns militars, amb el general Sanjurjo al capdavant, van protagonitzar el primer cop d'Estat contra la República. La revolta va fracassar i el Govern va podere controlar amb facilitat la situació, però la **Sanjurjada** va ser un avís seriós que la lleialtat de l'exèrcit no estava garantida.

5.4. La descentralització de l'Estat

La configuració d'un Estat que permetés a les nacionalitats històriques accedir a l'autonomia es va convertir en una qüestió prioritària del govern de la República.

Catalunya, va ser la primera regió que va començar aquest procés, amb la creació de la Generalitat de Catalunya i l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia. L'aprovació de l'autonomia catalana va tenir l'oposició de la dreta espanyola i va ser un element bàsic d'erosió de la República (al costat de la defensa dels privilegis de l'Església o l'oposició a la reforma agrària).

Al País Basc es va redactar un projecte d'estatut però no es va aprovar.

A Galícia, la consciència nacionalista era menys acusada. També es va fer un projecte d'estatut però no es va aprovar.

5.5. La promoció de l'ensenyament i de la cultura

Es van dedicar molts recursos a la reforma de l'ensenyament. Es va emprendre un pla de construcció de milers d'escoles i va començar una reforma pedagògica per mirar de consolidar un ensenyament d'organització estatal **obligatori i gratuït**.

- Es va establir un sistema d'educació laic
- Es va introduir la coeducació
- Es va suprimir la separació dels alumnes a les aules per raó de sexe.

Es van dotar noves places de mestres (més de 3200 per any). Els mestres es consideraven un element essencial per fer conèixer els ideals del nou règim.

La no-obligatorietat de l'ensenyament de la religió catòlica a les escoles i el caràcter laic de la reforma educativa va provocar una forta reacció entre els sectors polítics i socials més conservadors i va donar peu a la **guerra escolar**.

Es van impulsar, les **Missions Pedagògiques** pels pobles i es van crear biblioteques ambulants, amb xerrades i conferències sobre la literatura espanyola, teatre...

Tambe, es van fer iniciatives com el teatre universitari La Barraca, dirigit per Federico García Lorca.

6. QUÈ VA FER LA GENERALITAT REPUBLICANA?

La tasca de govern de la Generalitat va ser força important, sobretot si tenim en compte que el període efectiu de govern autonòmic només va durar del 1932-1934.

Un primer camp d'actuació va ser l'**econòmic**:

- Creació de serveis d'estadística, Institut d'Investigacions Econòmiques i les Caixes Dipòsits.
- En l'agricultura, es va fomentar la creació de cooperatives i de centres d'experimentació

agrària i es va discutir el problema dels pagesos arrendataris (rabassarires). Es va aprovar una reducció del 50% de les rendes que els rabassarires pagaven al spropietaris.

En la **política social**:

- Es va aprovar la **Llei de bases**: va permetre organitzar els serveis de Sanitat i Assistència Social. Es van fer experiències innovadores per millorar la xarxa d'hospitals, l'assistència als malalts, l'atenció psiquiàtrica i les campanyes de prevenció, vacunació i higiene pública.
- Es van crear organismes de suport social.

En l'**ensenyament**:

- Es van crear moltes escoles primàries i centres d'ensenyament secundari i professional.
- Es van millorar les condicions laborals i salarials dels mestres.
- Es va donar autonomia a la Universitat de Barcelona i es van crear noves biblioteques populars, arxius i museus.

Àmbit cultural:

- Normativitzar i normalitzar la llengua catalana
- Publicació del Diccionari general de la llengua catalana, de Pompeu Fabra.

7. LA CRISI DE LA COALICIÓ D'ESQUERRES

Les reformes que van emprendre la coalició republicanosocialista van ser contestades per diversos socials.

- La dreta i els grups de pressió (organitzacions patronals, l'Església i l'Exèrcit) van mostrar una **forta resistència** al procés reformista.
- Les reformes semblaven lentes i insuficients a l'esquerra obrera (anarquistes i comunistes), que creien en la necessitat de dur a terme una revolució social immediata.
- L'opinió republicana de centre i de caràcter moderat es va alarmar pel contingut d'algunes de les reformes que s'havien emprès, com la religiosa.

Als problemes tradicionals de l'**economia espanyol** (atur agrícola, repartiment desigual terra...) s'hi van afegir els problemes de la crisi econòmica mundial del 1929.

A més, la República va generar desconfiança entre l'empresariat industrial i els grans propietaris agrícoles. També, va augmentar l'atur (uns 600.000 desocupats).

El deteriorament de l'economia va fer augmentar la conflictivitat social i les vagues.

Tot plegat va comportar un increment de la violència política i molts morts, ferits i detinguts que va anar erosionant l'autoritat dels governs. Azaña va haver de prendre mesures molt dures per restaurar l'ordre públic.

La pèrdua de popularitat i el desgast de la coalició de partits que donava suport al Govern va anar

augmentant durant el 1933. Amb la dreta en procés de reorganització, les repercussions de l'escàndol de **Casas Viejas**, els efectes de la crisi econòmica i la col·laboració entre republicans i socialistes es va anar fent cada vegada més difícil.

Alcalá-Zamora va retirar la confiança al Govern i va nomenar Diego Martínez Barrio president d'un **nou gabinet** amb la finalitat de dissoldre el Parlament i convocar eleccions generals (19 setembre del 1933). *Esquerres separades i dretes juntes*.

8. EL BIENNI CONSERVADOR (1933-1936)

8.1. Les eleccions del 1933 i el canvi de govern

Les eleccions del **19 de novembre** del 1933 van ser les primeres en què a Espanya van poder votar les dones. La dreta, coalitzada, va aconseguir formar una única candidatura, l'esquerra va decidir presentar-s'hi en candidatures separades.

L'adjudicació d'escons va atorgar tant a la CEDA de Gil Robles com al Partido Republicano Radical de Llerroux més d'un centenar de diputats, insuficients això no obstant per poder governar en solitari.

8.2. Els governs de centredreta

El nou Govern va començar a capgirar la política reformista del bienni anterior.

- Al camp hi va **frenar la reforma agrària**; es va establir la devolució de terres a la noblesa, es va anul·lar la cessió de terres mal conreades als pagesos d'Extremadura i es va concedir llibertat de contractació, cosa que va generar una tendència a la baixa dels sous dels jornalers.
- Es va intentar contrarestar la reforma religiosa aprovant un **pressupost de culte i clero**.
- Pel que fa a l'exèrcit, el govern va aprovar una **amnistia** per a tots els qui s'havien revoltat amb Sajurjo el 1932 i el general va abandonar Espanya.
- En l'educació, es va reduir el pressupost.
- També es van començar a **destituir els ajuntaments** que eren en mans de republicans i de socialistes, els quals van ser substituïts per comissions gestores.

D'altra banda, el govern va topar amb la Generalitat de Catalunya per la **qüestió agrària** davant de la Llei de Contractes de Conreu, que va derivar en un enfrontament obert l'octubre del 1934 arran de la proclama insurreccional del president Companys.

8.3. La radicalització obrera i la revolta asturiana del 1934

El gir conservador i l'obstrucció de les reformes anteriors van tenir com a conseqüència una **radicalització del PSOE i de la UGT**, afavorida per Largo Caballero. Els socialistes van declarar una vaga general pagesa.

Hi van haver **vagues i manifestacions**.

A **Astúries** l'actuació conjunta d'organitzacions i partits obrers i la intervenció dels miners, que disposaven de dinamita i van aconseguir arsenals i dipòsits d'armes, va permetre controlar quasi tota la regió. La **insurrecció** va ser portada pels generals Franco i Goded amb una **repressió implacable**.

8.4. La crisi del bienni

A la primavera del 1935 es va formar un **nou govern** que Lleroux va presidir, amb cinc membres de la CEDA. L'executiu va començar la **contrarevolució** que tant esperaven i que feia temps que el líder de la CEDA anunciava, i va presentar un avantprojecte per modificar la Constitució que significava la restricció de les autonomies, l'abolició del divorci i la negació de poder expropiar terres.

La proposta de Constitució no es va arribar a aprovar perquè la crisi del govern es va fer irreversible.

- D'una banda, les divisions entre els partits que donaven suport al govern de centredreta van accentuar-se.
- De l'altra, **escàndols de corrupció** que afectaven Lleroux (**cas de l'estraperlo** relacionat amb el joc als casinos i cas Nombela de malversació de fons públics) van provocar-ne el descrèdit total.

Per això, el president de la República, Alcalà-Zamora, va decidir dissoldre les Corts i convocar eleccions per al 16 de febrer del 1936.

9. ELS FETS D'OCTUBRE DEL 1934 A CATALUNYA

A Catalunya el govern de la Generalitat continuava en mans dels republicans d'esquerra i els desacords amb el nou govern central van començar amb la **qüestió rabassaire**, un problema amb els pagesos arrendataris de les vinyes.

L'abril del 1934, el Parlament de Catalunya va aprovar la **Llei de Contractes de Conreu**, que garantia als rabassaires accedir a la propietat de les terres que treballaven mitjançant el pagament als propietaris d'unes quantitats que el govern havia taxat prèviament.

El Tribunal Constitucional va anul·lar la llei i això va produir un conflicte en un context de grans tensions.

- D'una banda, la llei va oposar propietaris i pagesos i també els partits d'esquerra i de dreta.
- D'altra, hi va haver un fort enfrontament entre els governs català i espanyol.

L'entrada de la CEDA al govern es va veure com una amenaça a la República i també a l'autonomia catalana, perquè perillaven les competències de la Generalitat i els recursos econòmics necessaris. En aquesta situació, el president de la Generalitat, Companys, va proclamar l'**Estat Català dins la República Federal Espanyola** el 6 d'octubre i va cridar a la vaga general per impulsar un nou ordre federal. La crida no va tenir gaire ressò i la van seguir cossos com els Mossos d'Esquadra, alguns ajuntaments, nuclis reduïts d'obriers socialistes i comunistes i escamots armats que van alçar barricades per defensar la Generalitat. La CNT se'n va desentendre a causa de les seves diferències amb un govern que considerava hostil.

El govern va proclamar l'**estat de guerra a Catalunya** i el general **Domènec Batet** va acabar amb la insurrecció i va detenir el govern català i Azaña. La repressió no només va ser política i institucional, sinó que va tenir una dimensió d'escarment social.

10. EL FRONT POPULAR (1936)

10.1. La polarització electoral

L'esquerra va decidir acudir a les eleccions del febrer de 1936 formant una gran coalició. Incloua republicans reformistes, PSOE, i fins i tot comunistes. Es va anomenar **Front Popular**.

A **Catalunya** els partits catalanistes d'esquerra es van agrupar en el **Front d'Esquerres**. El programa electoral es basava en:

- amnistia per als empresonats pels fets d'octubre del 1934
- restabliment de l'Estatut, Generalitat i Llei de Contractes de Conreu
- donava suport al Front Popular

Els partits dretans van reaccionar amb la formació del **Front Català d'Ordre**, coalició electoral organitzada per la Lliga. A la resta d'Espanya, la dreta es va agrupar en el Bloque Nacional, constituït per la CEDA, republicans de dretes, monàrquics, tradicionalistes... No van aconseguir fer una candidatura única.

10.2. La victòria del Front d'Esquerres

A les eleccions, el Front Popular va guanyar obtenint el 48% dels vots. A Catalunya, el Front d'Esquerres va obtenir una victòria rotunda i ERC va aconseguir 23 dels 41 diputats.

El nou govern va quedar format per **republicans** (Izquierda Republicana i Unión Republicana), mentre que la resta de partits de la coalició es van comprometre a donar-los suport parlamentari. **Azaña** va ser president de la República, i **Casares Quiroga**, cap del govern.

10.3. L'etapa del Front Popular

El nou govern va tirar endavant el **programa pactat** en la coalició electoral.

- Es va decretar una amnistia
- Es va obligar les empreses a readmetre els obrers acomiadats degut als conflictes del 34.
- El Govern de la Generalitat va tornar al poder i es va **restablir l'Estatut d'Autonomia de Catalunya**, es van restituir els regidors destituïts
- Llei de Contractes de Conreu va tornar a entrar en vigor.
- Al País Basc i a Galícia van començar les negociacions per aprovar els seus estatuts.

Esperançats amb les perspectives de canvi, els partits d'esquerra i els sindicats es van llançar a una mobilització popular.

La dreta va rebre la victòria del Front Popular amb un rebuig absolut. Molts propietaris de les terres es van oposar a les mesures el govern; l'Església va començar noves campanyes contra la República.

10.4. La preparació del cop d'Estat

La situació política i social es va arribar a fer molt conflictiva: els enfrontaments als carrers van abundar i les vagues i desordres van generar un **clima de violència social**. Falange Espanyola i altres grups d'extrema dreta van formar patrulles armades que van emprendre accions violentes contra líders esquerrans.

A Catalunya la radicalització política i social no era tan evident. ERC havia moderat els seus propòsits i la Lliga es desvinculava de les postures d'extrema dreta. La premsa no va adoptar l'actitud extremista.

Des de feia mesos, oficials de l'exèrcit, convençuts de la proximitat d'una revolució, havien començat a **planificar un aixecament armat** liderat un altre cop per Sanjurjo i organitzat pel **general Mola**. Eren antidemòcrates i volien restaurar l'ordre, autoritat i la defensa de la unitat espanyola i de la religió.

L'assassinat el 13 de juliol del 1936 del líder dels monàrquics alfonzins **José Calvo Sotelo** a mans d'integrants de forces policials, com a venjança per l'assassinat el **tinent Castillo** fet per l'ultradreta, va accelerar la **insurrecció militar**, que va començar el 17 de juliol al Marroc i va donar lloc a una guerra civil de 3 anys.